

“ตะเกียงไฟฟ้า”
เกียโกโม บัตตา

วิจารณ์หนังสือ

การผจญภัยของทอม ซอว์เยอร์ หรือ
ความคิดทางการเมืองของมาร์ค ทเวน
แฮร์รี่ จัฟฟา เขียน

สมบัติ จันทรวงศ์ แปล

สำนักพิมพ์บรรณกิจ, 2524

หนังสือเล่มนี้แปลจาก Herry V. Jaffa,
"Tom Sawyer : Hero of the Middle
America" ใน The Conditions of
Freedom : Essays in Political Philosophy
(Baltimore and London : The John
Hopkins University Press, 1975),
pp. 191-224.

การทำหนังสือแปลเล่มเล็กเล่มนี้ ที่ได้พิมพ์จำหน่ายเมื่อ 2 ปีที่แล้วมานี้ น่าสนใจครั้งหนึ่งในที่เป็นเพราะความน่าสนใจจากเนื้อหาการวิเคราะห์ที่ Herry V. Jaffa. ได้นำเอาวรรณกรรมชิ้นเอกของ มาร์ค ทเวน นักประพันธ์ผู้ยิ่งใหญ่ชาวอเมริกันมาศึกษาวิเคราะห์ถึงความลึกซึ้งอันเป็นปรัชญา การเมืองของผู้ประพันธ์ที่อยู่เบื้องหลังวรรณกรรมเล่มนี้

เรื่องราวการผจญภัยอันน่าสนุกสนานชวนติดตามของทอม ซอว์เยอร์ พระเอกรุ่นเยาว์ในเรื่องนี้ย่อมเป็นที่คุ้นเคยกันอย่างดีในหมู่นักอ่านคนไทย ในฐานะที่เป็นวรรณกรรมเด็ก เพราะได้มีผู้แปลพิมพ์ลงเป็นตอนในวารสารชัยพฤกษ์ สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช เมื่อกว่า 10 ปีที่แล้ว ดูเหมือนว่าผู้อ่านส่วนใหญ่คงจดจำและประทับใจกับบทบาทของเด็กชายแสนฉลาด ที่เต็มไปด้วยไหวพริบเจ้าเล่ห์เจ้ากลชวนให้เกิดความรักความเอ็นดูและเอาใจช่วยทุกครั้ง

ในการผจญภัย ภาพและความรู้สึกคงกล่าวถึงแม้ว่าจะมิได้หายไปหมดทีเดียว เมื่ออ่านงานวิเคราะห์ของ Jaffa จากหนังสือที่แปลได้อย่างละเอียดสละสลวยเล่มนี้ แต่ความรู้สึกก็ได้เปลี่ยนไปมาก และมีความเข้าใจใหม่เพิ่มขึ้นว่า วรรณกรรมเล่มนี้มีคุณค่าแก่เพียงแค่ไหนสำหรับเด็ก หากเป็นวรรณกรรมที่สะท้อนความคิดทางการเมืองของมาร์ค ทเวน (Mark Twain) นักประพันธ์และนักปรัชญาอเมริกันผู้ยิ่งใหญ่ชาวอเมริกัน ผู้นำมาซึ่งทัศนคติเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้นำรุ่นใหม่ที่เหมาะสม และเข้ากันได้กับสังคมอเมริกันยุคใหม่ ซึ่งกำลังมีความเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ

Jaffa วิเคราะห์ลักษณะและบทบาทของทอม ซอว์เยอร์ โดยที่ความสัญลักษณ์และพฤติกรรมต่างๆ ที่ปรากฏในวรรณกรรมเล่มนี้สะท้อนจนจบโดยถือว่าภาพพจน์ของทอม ซอว์เยอร์ก็คือความคิดหรือทัศนคติของผู้แต่ง หรือมาร์ค ทเวน ซึ่งบทบาทที่เขียนโดยผู้แปลก็ได้สรุปสมมุติฐานไว้อย่างชัดเจนในที่นี้จะได้หยิบยกเนื้อหาสำคัญบางประเด็นขึ้นมากล่าวไว้เพื่อประโยชน์ในการช่วยให้ผู้อ่านท่านอื่นได้ติดตามรายละเอียดด้วยตนเองจากหนังสือ

Jaffa มองว่าแก่นเรื่องทอม ซอว์เยอร์ เป็นความพยายามของ มาร์ค ทเวน ในการสร้างภาพพจน์ให้ทอมเป็นสัญลักษณ์วีรบุรุษผู้นำใหม่ของสังคมอเมริกัน ซึ่งถือว่าเป็นรัฐเกิดใหม่ที่กำลังเปลี่ยนแปลงจากความเป็นรัฐมหาชนแบบฟิวคัลมาสู่รัฐเสรีประชาธิปไตยและเป็นสมัยที่บ้านเมืองกำลังก้าวเข้าสู่การค้นพบศาสตร์และศิลปะใหม่ๆ รวมทั้งความรู้ทางวิทยาศาสตร์ บ้างจึงกล่าวทำให้คำนิยามและความรู้สึกร่วมกันของผู้คนเปลี่ยนไปในลักษณะที่ให้ความสำคัญกับการ "รักความเสมอภาคเห็นอกเห็นใจ

ชาวอเมริกันมักจะไม่ให้ความสนใจกับข้อแตกต่างที่เกิดจากฐานะหรือกำเนิด และมักจะไม่ให้ความสำคัญต่อข้อแตกต่างที่เกิดจากวัยด้วยเหมือนกัน... ในขณะที่ผู้คนสมัยก่อนยกย่องพละกำลังที่มากับความเจริญเติบโตและปัญญาที่มากับวัย แต่คนปัจจุบันกลับแสวงหาความเฉลียวฉลาดและมีเสน่ห์ (หากไม่ใช่ความรู้เชิงสติ) ของผู้เยาว์แทน” ดังนั้น บุคลิกภาพและความคิดของผู้นำใหม่อย่างทอม ซอร์เยอร์ ต่างหากที่สอดคล้องกับคตินิยมที่เหมาะสมกว่า ในการขึ้นมาทำหน้าที่ผู้พิทักษ์รัฐประชาธิปไตยแห่งนี้แทนที่ผู้นำในภาพพจน์แบบยอร์จ วอชิงตัน ซึ่งในเวลาเดียวกัน ทอม ซอร์เยอร์ เองก็มีลักษณะที่ขัดแย้งไปกันไม่ได้กับผู้นำในระบอบกษัตริย์และขุนนางในรัฐฟิวดัลด้วย

บุคลิกภาพของผู้นำแบบทอม ซอร์เยอร์ มีความเชื่อพื้นฐานวางอยู่บนคุณธรรมสูงสุดที่เป็นเป้าหมายชีวิต คือความรักตัวเองและการแสวงหาชื่อเสียงและเกียรติยศเพื่อความรักในตัวเอง ทั้งนี้ ในสังคมที่ผู้คนถือว่าทุกคนมีความเสมอภาคกันนั้น ความเป็นปัจเจกบุคคลย่อมถูกกลืนหายไป ในสังคม มีแต่คุณธรรมที่เน้นถึงความรักในตนเอง กับวิธีการในการสร้างภาพหลอนให้คนอื่นเห็นว่าฐานะของตนเองนั้นเด่น และเป็นที่น่าอิจฉาเท่านั้นจึงจะสามารถรักษาความเป็นปัจเจกบุคคลไว้ได้

Jaffa ได้วิเคราะห์ถึงความบทบาทและพฤติกรรมของทอม ซอร์เยอร์ จนทำให้เรามองเห็นบุคลิกภาพและคุณสมบัติของผู้นำแบบทอมได้อย่างชัดเจน ซึ่งนำมาสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

1) เขาวิเคราะห์ภูมิหลังของทอม ซอร์เยอร์ ซึ่ง มาร์ค ทเวน ได้เขียนให้เป็นลูกกำพร้า อาศัยอยู่กับบ้าพอลดี ที่เมืองเซนต์ปีเตอร์สเบิร์ก ว่าเป็นความมุ่งหมายของผู้ประพันธ์ที่ต้องการให้ผู้อ่านเห็นว่า

ชาติภูมิและวัยวุฒิมิใช่เป็นคุณสมบัติที่จำเป็นสำหรับผู้นำออกไป หากแต่ภูมิปัญญาที่เกิดจากการรู้จักใช้ความเฉลียวฉลาดและไหวพริบของทอม ซอร์เยอร์ ในการแก้ปัญหาต่างๆ เท่านั้น ที่สามารถส่งเสริมบุคลิกภาพที่เป็นผู้นำของเขาและทำให้คนอื่นยอมรับเด็กชายผู้น้อยอยู่ในฐานะผู้นำได้

2) Jaffa ยังได้ชี้ให้เห็นว่าภาพเมืองเซนต์ปีเตอร์สเบิร์ก ที่มาร์ค ทเวนบรรยายและเป็นภาพจำลองของสังคมอเมริกันขณะนั้น ได้มีปรากฏการณ์บางอย่าง ที่ชี้ให้เห็น ถึงความเปลี่ยนแปลง ในสังคมอันเกิดจากความตื่นตัว ของผู้คน บางกลุ่ม ในการค้นคว้าหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์อย่างเช่น หมอโรบินสัน หรือครูประจำชั้นของทอม ซึ่งความสนใจในความรู้นี้ใหม่ขึ้นขัดแย้งกับความเชื่อทางศาสนาคริสต์ที่มียอดเดิม ดังนั้นการค้นคว้าทดลองทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ของหมอที่ต้องอาศัยการศึกษาจากศพที่ถูกฝัง หรือแม้แต่การ อ่านหนังสือ วิทยาศาสตร์ชีวภาคของครูที่มีภาพแสดงถึงอวัยวะร่างกายมนุษย์ จึงเป็นสิ่งต้องห้ามของสังคม แต่กระนั้นก็ วิธีการหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐาน การหาความจริงด้วยการทดลองหรือจากประสบการณ์ ยังเป็นลักษณะที่เกิดขึ้นได้ กับ ตัวละคร ที่เป็น ตัวแทน ของ คน ที่มี ความเชื่อทางศาสนาแบบเก่าอย่างบ้าพอลดี บรรยายกาศเช่นนั้นเป็นสิ่งที่ชักจูงให้ทอม ซึ่งเป็นคนที่มีความคิดแบบเดียวกับหมอและครู มีบุคลิกภาพที่ขัดแย้งและต่อต้านผู้คนตลอดจนกฎเกณฑ์ทั่วไป ไม่ว่าภายในครอบครัวเดียวกันหรือในโรงเรียน จนในที่สุดทอมเริ่มตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องออกแสวงหาพรรคพวกและหาทางทำให้สังคมยอมรับกลุ่มของเขาอันมีทอมเป็นผู้นำ

3) คุณสมบัติ หรือลักษณะความเป็นผู้นำแบบทอม ซอร์เยอร์ เป็นลักษณะที่ Jaffa ชี้ให้เห็น

ตลอดเวลาของการวิเคราะห์ว่าตรงข้าม หรือขัดแย้ง กับลักษณะของผู้นำ และกฎเกณฑ์ทางสังคมแบบเก่า ไม่ว่าจะเป็นในครอบครัว โรงเรียน หรือแม้แต่โบสถ์

ทอม ฮอว์เยอร์ ได้แสดงออกถึงลักษณะของผู้นำแบบใหม่ที่มีเป้าหมายชีวิตอยู่ที่ความรักในตนเอง และมีความปรารถนาอย่างยิ่งในการแสวงหาชื่อเสียง และเกียรติยศเพื่อทำให้ฐานะของตนเองเด่นและเป็นที่ยอมรับของคนในโลกนี้ ทอมจึงเป็นสัญลักษณ์ของวีรบุรุษตามอุดมการณ์คริสต์ศาสนาแบบลัทธิคัลวินใหม่ที่เขาเชื่อว่าการส่งสมความมั่งคั่งทางทรัพย์สินเป็นเครื่องหมายหนึ่งของการเป็นผู้ได้รับเลือกโดยพระเจ้าเป็นเจ้า ทั้งนี้ ในเวลานั้นผู้คนโดยมากยังยึดถือในความเชื่อคริสต์ศาสนาอย่างเก่าที่ทุกคนต้องยอมรับฐานะของคน ซึ่งแตกต่างกันในโลกนี้ โดยให้ความหวังว่าการทำงานอย่างหนักในโลกนี้จะเป็นผลให้ได้รับการยอมรับจากพระเจ้าในโลกหน้า จุดนี้เป็นสิ่งที่ทอมปฏิเสธและต่อต้านในความคิดของทอมนั้น การยอมรับฐานะของคนเองจากพระเจ้าเป็นเจ้า ต้องเกิดขึ้นในโลกนี้โดยทันที

เป้าหมายชีวิตของทอม ซึ่งมีเจตนารมณ์ หรือมีความอยากอันเกิดจากความรักตัวเองเป็นที่ตั้ง คุณค่าชีวิตเช่นนี้ขัดแย้งกับสังคมขณะนั้น ทอมจึงต้องสร้างพฤติกรรมการผจญภัย เพื่อแสวงหาฐานอำนาจสำหรับ "แก๊งค์ทอม ฮอว์เยอร์" ด้วยการส่งสมชื่อเสียงและทรัพย์สิน ซึ่งเป็นผลให้คนในสังคมต้องยอมรับฐานะและบุคลิกภาพของเขา ซึ่งเปรียบเสมือนกับการได้รับความยอมรับจากพระเจ้า วิธีทางการดำเนินชีวิตของทอมเพื่อแสวงหาอำนาจและทรัพย์สินนั้น Jaffa ให้ความจากพฤติกรรมประจำวันซึ่งทอมและพวกนิยมเล่นทำสงครามกัน การเล่นแบบนี้ทำให้ทอมได้ฝึกฝนสิ่งที่เป็นศิลปะการใช้กำลัง และกลอุบายอันชาญฉลาดอยู่เสมอเมื่อกลอุบายนั้นเกิดขึ้นที่

ความสามารถของทอมที่ถ่มน้ำต่อความปรารถนาของตนทุกครั้ง และรู้ว่าเมื่อไรอย่างไร จึงใช้ความรู้สึกของฝ่ายตรงกันข้ามให้เป็นประโยชน์ต่อความปรารถนาของตนเอง ในที่นี้จะได้ชี้ให้เห็นชัดต่อไป

Jaffa พยายามชี้ให้เห็นว่าในตอนเริ่มเรื่องนั้น บุคลิกลักษณะนิสัยของทอมขัดแย้ง และต่อต้านระเบียบและกฎเกณฑ์ของครอบครัวและโรงเรียนเป็นประจำ ทอมต้องถูกลงโทษอยู่เสมอ เหตุการณ์ลงโทษที่สำคัญในตอนแรกก็คือการที่น้ำพอลส์บังคับให้ทอมต้องทาสีรั้วบ้านใหม่ เหตุการณ์ตอนนั้นสะท้อนถึงจิตใจของทอมที่รักตนเอง และความสามรถในการใช้กลอุบายหลอกลวงเพื่อน ๆ ให้คิดว่างานทาสีรั้วบ้านยากแต่สนุกจนน่าอิจฉา ในที่สุดเพื่อนต้องขอเข้ามาทาสีรั้วแทน โดยต้องจ่ายค่าแรงให้แก่ทอมเป็นสิ่งที่ของต่าง ๆ ที่สำคัญคือบัตรรางวัลที่ได้จากการตอบปัญหาทางศาสนา เรื่องราวตอนนั้นถือได้ว่าเป็นการเริ่มต้นส่งสมทุนแห่งทรัพย์สินของทอม ทอมได้ใช้บัตรนี้ในการลงทุนและสร้างกำไรเพื่อการแสวงหาชื่อเสียงอีกหลายครั้งต่อมา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เหตุการณ์ในวันที่มีการตอบคำถามทางศาสนาในโรงเรียนสอนศาสนาวันอาทิตย์ ซึ่งกระทำต่อหน้าผู้พิพากษาบิดาของเบ็คกี้ เด็กหญิงคนใหม่ที่ทอมสนใจ ทางโรงเรียนได้คัดเลือกบุคคลผู้สมัครเข้าตอบปัญหาด้วยการนับจำนวนบัตรรางวัลที่เด็กนักเรียนแต่ละคนมีอยู่ ทอมใช้บัตรรางวัลที่ตนได้มาจากเพื่อนในการทาสีรั้วนั้น ข้อสิทธิของการเป็นผู้ที่ชนะไปตอบ ปัญหาทาง ศาสนากับผู้ พิจารณา และยังใช้เสน่ห์ชักจูงให้ผู้พิพากษาสนใจ เมื่อตอบ ปัญหาศานานั้นไม่ได้ Jaffa ได้ชี้ให้เห็นว่า ทอมเริ่มต้นเลือกใช้วิธีการ ต่อสู้ อันเป็น จุดสุดยอดศิลปะของการใช้กำลังและกลอุบาย นั่นคือการเลียนแบบพระเจ้าเป็นเจ้าผู้ซึ่งเป็นนักพยากรณ์หรือหนักต่อผู้ไม่

ถืออาวุธ เพื่อชักจูงโน้มน้าวให้ผู้คนเห็นด้วยและยอมรับบุคลิกภาพความเป็นผู้นำแบบเขา เพราะใน คัมภีร์ไบเบิลเลาถึงเจกอบ ผู้ซื้อสิทธิการเป็นพี่ชายคนโตจากอีเซา โดยแลกกับขีปนาวุธในขณะที่พี่ชายของตนกำลังหิวจัด

การวิเคราะห์เหตุการณ์ที่สำคัญต่อมา คือ เหตุการณ์ตอนที่ทอม และเพื่อนชวนกันหนีออกจากบ้าน เพื่อหลอกให้คนอื่นคิดว่าพวกเขาตกน้ำตาย ทั้งที่จริงแล้ว ทอมกับพวกตกลงเล่นเป็นโจรสลัดอยู่บนเกาะแจ๊คสัน ตอนที่ได้รับการตีความว่าเป็นการใช้กลอุบายเลียนแบบพระผู้เป็นเจ้า ในเรื่องการฟื้นคืนชีพหลังการถูกตรึงไม้กางเขน ผลก็คือทอมได้แสดงตนเป็นผู้ฟื้นคืนชีพในโบสถ์ ขณะที่ผู้คนกำลังทำพิธีฝังศพของเขาเอง ครั้นทอมสามารถเก็บเกี่ยวผลกำไรจากความรู้สึกของบาปอดล ซึ่งรักและเศร้าโศกตลอดจนสำนึกผิดต่อการตายของทอม นับได้ว่าเป็นชัยชนะที่น่าอัศจรรย์และน่าภูมิใจ และเป็นชัยชนะของทอม ซอร์เฮอร์ ทีมเหนือสถาบันครอบครัว

เหตุการณ์ต่อมาที่ได้รับการตีความว่า ทอมสามารถและประสบความสำเร็จในการแสวงหาชื่อเสียงและการยอมรับจากสถาบันกฎหมาย ก็คือการนัดที่ทอมและเพื่อนไปเล่นพิธีกาจุกในป่าช้า ซึ่ง Jaffa ถือว่าเป็นการนำตัวละครทั้งหมดมาพบกับเหตุผลของวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ที่เป็น ความก้าวหน้าในการทดลองทางวิทยาศาสตร์ ทอมและพวกได้พบเห็นเหตุการณ์ฆาตกรรมในระหว่างที่หมอโรบินสันพาอินเดียนใจ และมฟิ ปอตเตอร์ มาขโมยศพเพื่อนำไปทดลองวิชาการแพทย์ อินเดียนใจฆ่าหมอตายและโยนความผิดให้กับ มฟิ เทอร์ ทอมและเพื่อนกลัวการแก้แค้นของอินเดียนใจ ดังนั้น เพื่อปกป้องความปลอดภัยในชีวิตของตนเอง พวกเขาจึงไม่กล้าพูดความจริงในขณะที่มีการสอบสวนในชั้น

ศาล ซึ่งมีผลต่อทำให้ มฟิ ปอตเตอร์อาจต้องถูกตัดสินจนประหาร แต่ท้ายที่สุดทอมได้สร้างวีรกรรมของวีรบุรุษขึ้นในศาล อันเป็นการท้าทายอำนาจกฎหมายที่ไม่อาจทำหน้าที่แสวงหาความเป็นจริงได้ว่าใครเป็นฆาตกรที่แท้จริง ทอมได้เลือกทำหน้าที่ของพระผู้เป็นเจ้า ซึ่งดูเหมือนว่าเป็นการพิทักษ์ความถูกต้องและยุติธรรมให้แกสังคม แต่ที่จริงแล้วการตัดสินเปิดเผยความจริงนั้นก็เพื่อประโยชน์ของตน อันเป็น การตอบสนอง ความคิด พื้นฐาน ที่เป็นคุณธรรมแบบรักตัวเอง ทั้งที่เขาดีกว่าการบังคับสิ่งที่ตนได้เห็นนั้นอาจถูกค้นพบโดยสาธารณชน และที่สำคัญคือความรู้สึกสงสารมฟิ ปอตเตอร์ ทีมอะไรบางอย่างเหมือนตัวเขา ความรู้สึกกลายเป็นเจตนา รมณ์สำคัญที่สุดที่ผลักดัน ให้ทอม สารภาพ ความจริงทั้งหมด ทอมได้รับชื่อเสียงและเกียรติภูมิอย่างมากในศาล และนับเป็นชัยชนะที่ทอมมีต่อสถาบันกฎหมายในเมืองเซนต์ปีเตอร์สเบิร์ก

เหตุการณ์สุดท้ายของเรื่องราว การ ผจญภัยของแก๊งค์ ทอม ซอร์เฮอร์ ถือการออกค้นหาสมบัติของทอมและซัค เกิลเบอร์ฟีนเน Jaffa ถือว่าเป็นจุดสุดยอดแห่งการแสวงหาชื่อเสียง และเกียรติยศที่วางอยู่บนพื้นฐานความรักในตัวเองของกลุ่มทอม ซอร์เฮอร์ การชิงชัยระหว่าง ทอมกับ อินเดียนใจที่ หลบหนีกฎหมายบ้านเมืองในคดีฆาตกรรม ได้นำทอมไปสู่ความสำเร็จและความรุ่งโรจน์ ทอมสามารถค้นหาสมบัติซึ่งอินเดียนใจกับพวกปล้นทรัพย์สินเหล่านั้นมาเก็บไว้ในถ้ำ ทอมและเบ็กกพากันเข้าไปเที่ยวปิกนิกและหลงอยู่ในถ้ำนั้น การหลงถ้ำได้รับการตีความถึง 2 ประเด็นด้วยกัน ประเด็นแรกคือเพื่อพิสูจน์ทอมถึงคุณธรรมความเป็นผู้นำอีกประการหนึ่ง นั่นคือการช่วยตัวเอง เพราะในสภาวะคับขันเช่นนั้นทอมไม่ได้ท้อแท้ได้พยายามหาหนทางออกจากถ้ำได้ในที่สุด

ประเด็นที่สอง Jaffa ก็ว่านี่คืออุปมาอุปไมยที่ผู้ประพันธ์แฝงไว้ โดยเปรียบเทียบกับเรื่องถ้ำของเพลโต กล่าวคือการพ้นออกจากถ้ำของเพลโตเป็นการชี้ให้เห็นถึงความสว่างทางปัญญา การหาทางออกจากถ้ำได้ของทอม และเบ็คกิ้งลีย์เป็นเสมือนการประกาศความสำเร็จและความรุ่งโรจน์ที่ถาวรของทอม ฮอว์เยอร์ เพราะเมื่อผู้พิพากษาส่งปีกทางออกของถ้ำเพื่อป้องกันไม่ให้เด็กอื่นหลงเข้าไปอีก นั่นก็เป็นการมอบความตายให้กับอินเดียนที่ก็ยังซ่อนตัวอยู่ในถ้ำนั้นโดยไม่รู้ตัว และเมื่อทอมกับฮัลกลับเข้าไปในถ้ำอีกครั้งหนึ่ง คราวนี้เขาได้พบหีบสมบัติอันทำให้ฐานะของคนทั้งสองมีความมั่นคงทางทรัพย์สิน กลายเป็นหลักประกันของเกียรติยศและชื่อเสียงที่ถาวร เขาทั้งสองได้รับความชื่นชมและการยอมรับอย่าง สมบูรณ์จาก สังคมเมือง เช่นกับเตอร์สเบิร์ก การต่อสู้เพื่อคุณสมบัติและฐานะของผู้นำใหม่แบบทอม จึงสิ้นสุดลงด้วยชัยชนะของทอม ฮอว์เยอร์ อย่างแท้จริง

ทอมจึงกลายเป็นวีรบุรุษผู้นำสังคมใหม่ ที่มีชื่อในคุณธรรมมีพื้นฐานที่ตั้งอยู่บนความรักตัวเอง และการแสวงหาความอยู่รอด และความรุ่งโรจน์ให้แก่ชื่อเสียงของตนเอง โดยที่วิธีการแสวงหาหรือการสร้างความเป็นผู้นำนั้นทอมมิได้ปฏิเสธความเชื่อหรือกฎเกณฑ์ แบบเก่า ทั่ว หมด ของ สังคม ทราบเท่า ที่เขาสามารถนาระเบียบเก่าเหล่านั้นมาดัดแปลงให้เข้ากับระเบียบใหม่ และเพื่อให้ทำหน้าที่รับใช้ผลประโยชน์ของตัวเองได้ ความสำเร็จที่สำคัญที่สุดในการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน ที่ทำให้ทุกคน ยอมรับ ฐานะ ความ เป็นผู้นำอย่างแท้จริงก็คือการมีฐานอำนาจทางทรัพย์สิน และนั่นก็คือการพิสูจน์ว่าทอมคือผู้พิพากษาเป็นเจ้าได้เลือกสรรแล้วในโลกนี้ขณะที่เขายังมีชีวิตอยู่

ที่จริงแล้ว รายละเอียดการตีความของ Jaffa

นั้นสนุกสนาน และลึกซึ้งไม่แพ้ตัววรรณกรรมเล่มนี้เองเลย การใช้วิธีการทางปรัชญาการเมืองและการพิจารณาเหตุผลสภาวะแวดล้อมทางสังคมเข้าไปประกอบการวิเคราะห์ เป็นสิ่งที่ทำให้เราสามารถเข้าใจถึงสภาวะการเป็นผู้นำยุคใหม่ของ สังคม อเมริกาได้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะของผู้นำในระบบทุนนิยมเสรี ซึ่งภาพพจน์ของทอม ฮอว์เยอร์ได้กลายเป็นตำนานที่คนอเมริกันในยุคต่อมาจนถึงปัจจุบันได้กล่าวขวัญถึงอย่างชื่นชมและมิรู้ลืม

วารุณี ไอสถารมย์

กองจดหมายเหตุแห่งชาติ

จริยปรัชญา

ปรีดี บุญซื่อ เรียบเรียง

สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง, 2525.

333 หน้า 28 บาท

ผู้สนใจศึกษาปรัชญา มักบ่นกันเสมอว่าหนังสือปรัชญาที่เป็นภาษาไทยมีน้อย และที่อ่านเข้าใจยากนั้นยังมีน้อยลงไปอีก เป็นที่น่าเสียดายที่ ปรีดี บุญซื่อ ได้เรียบเรียงหนังสือปรัชญาเล่มหนึ่งชื่อ จริยปรัชญา โดยหวังให้ผู้สนใจทั่วไปซึ่งไม่จำเป็นต้องมีพื้นฐานการศึกษาทางปรัชญามาก่อนได้อ่านกัน

จริยปรัชญา เรียบเรียงจาก Moral Philosophy (1981) ของ D.D. Raphael เฉพาะบทที่เกี่ยวกับ จริยธรรม ของ ลัทธิมาร์กซ์ เท่านั้น ที่เรียบเรียงจาก Main Currents of Marxism (1978) ของ L. Kolakowski ส่วนภาคผนวกเป็นบทความเรื่อง พุทธธรรมเชิงมนุษยนิยม ซึ่งเคยตีพิมพ์ใน *ปาริยาสาร* ฉบับเดือนพฤษภาคม 2525 เนื้อหาทั้งหมดแบ่งเป็นสี่ตอน โดยไม่นับรวมบทนำและภาคผนวก

บทนำได้อธิบายความหมายของปรัชญาว่า ความหมายเปลี่ยนไปตามเนื้อหาของปรัชญาแต่ละสมัย แม้คำว่าปรัชญาจะมีหลายความหมาย แต่จุดประสงค์สำคัญของปรัชญาแต่ละสมัยก็อยู่ที่การประเมิน ตรวจสอบอย่างมีวิจารณ์ฐานต่อสมมุติฐานของความรู้ทั้งปวงของมนุษย์ แต่วิธีการอาจจะแตกต่างกันไป ซึ่งก็เป็นผลมาจากการปรับปรุงความคิดของนักปรัชญานั้นเอง ใกล้เคียงกับความแตกต่างและความเหมือนกันระหว่างปรัชญากับวิทยาศาสตร์ ซึ่งทำให้เราเข้าใจภารกิจและบทบาทของปรัชญาได้ดีขึ้น จากนั้นได้อธิบายความหมายและบทบาทของจริยปรัชญา

ตอนที่ 1 ว่าด้วย “ค่านิยมกับข้อเท็จจริง” เป็นการวิเคราะห์เรื่องค่าทางจริยธรรมว่า มีธรรมชาติเป็นอย่างไร เป็นเพียงข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งในธรรมชาติ หรือเป็น “สิ่ง” อีกสิ่งหนึ่งที่นอกเหนือข้อเท็จจริง การวินิจฉัยทางจริยธรรมมีลักษณะเป็นอัตวิสัยหรือภาวะวิสัย ต่อปัญหาสองประการนี้ บทที่ 2 ได้เสนอทัศนะที่เป็นคำตอบซึ่งขัดแย้งกันสองทัศนะคือ ทัศนะของธรรมชาตินิยมกับทัศนะของเหตุผลนิยม ส่วนทัศนะที่สามนั้นเสนอไว้ในบทที่ 3 คือทัศนะของอารมณ์นิยม (Emotivism)

ตอนที่ 2 ว่าด้วย “หลักเกณฑ์ทางจริยธรรม” เป็นตอนที่อภิปรายปัญหาว่า เรามีอะไรเป็นเกณฑ์ทางจริยธรรม เพื่อจะตัดสินว่าการกระทำนั้นถูกหรือผิด หลักเกณฑ์ที่ได้เสนอไว้ในตอนนี้มี 3 หลักเกณฑ์ด้วยกันคือ 1) หลักเกณฑ์ของประโยชน์นิยม (Utilitarianism) ซึ่งถือว่าการกระทำที่ก่อให้เกิดประโยชน์สุข 2) หลักเกณฑ์ของพวกญาณทัศนะ (Intuitionism) พวกนี้ถือว่า การกระทำใดจะถูกหรือผิดนั้น เราหยั่งรู้ได้อย่างแจ่มแจ้งด้วยปัญญาของเราเอง ค่าทางจริยธรรมเป็นคุณสมบัติอย่างหนึ่งของการกระทำ “ปัญญา” หรือ

“ญาณทัศนะ” เท่านั้นที่จะหยั่งรู้คุณสมบัติอันเหมือนเช่นเท่านั้นที่จะหยั่งรู้คุณสมบัติ “เค็ม” ของเกลือ 3) หลักจริยธรรมของค่าน้ำ ซึ่งได้เสนอไว้ว่า การกระทำที่ถูกคือการกระทำที่เป็นไปตามคำสั่งเด็ดขาด (categorical imperative) โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ใด ๆ เป็นหน้าที่ของมนุษย์ผู้มีเหตุผลที่ต้องปฏิบัติตาม คำสั่งสอนทางจริยธรรมอันเป็นคำสั่งเด็ดขาดนี้มาจากเหตุผลของมนุษย์เอง เรื่องทางจริยธรรม จึงเป็นเรื่องของสัตว์ที่มีเหตุผล โดยเฉพาะ การอธิบายหลักจริยธรรมของค่าน้ำเพียงสั้น ๆ อย่างนี้ ทำให้เข้าใจผิดได้ง่าย เพราะเรื่องนี้มีรายละเอียดที่ซับซ้อนไม่น้อยทีเดียว

ข้อที่น่าสนใจของตอนนี้นักคือ การอภิปรายหลักเกณฑ์ของประโยชน์นิยม โดยแบ่งประโยชน์นิยมออกเป็น 3 ประเภทได้แก่ “ประโยชน์สุขนิยม (hedonistic utilitarianism)” “ประโยชน์นิยมเชิงอุดมคติ (ideal utilitarianism)” และ “ประโยชน์นิยมเชิงเทวศาสตร์ (theological utilitarianism)” การแบ่งแบบนี้เป็นอีกแง่หนึ่งของการอธิบายประโยชน์นิยม ซึ่งแตกต่างจากหนังสือจริยปรัชญาส่วนใหญ่ที่แบ่งประโยชน์นิยมออกเป็น Act-Utilitarianism และ Rule-Utilitarianism

บทสุดท้ายของตอนนี้นักคือบทที่ 7 เรื่อง “ลัทธิมาร์กซ์สำนักจริยธรรม” เนื้อหาไม่เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ทางจริยธรรม แต่ผู้เรียบเรียงคงเห็นว่า เนื้อหาเกี่ยวข้องกับหลักจริยธรรม และหลักทฤษฎีความรู้ของค่าน้ำ จึงได้จัดไว้ต่อจากบทที่ว่าด้วยหลักจริยธรรมของค่าน้ำ และเนื้อหาของบทนี้เรียบเรียงจากหนังสือเล่มหนึ่งคงได้กล่าวแล้ว

บทนี้ อภิปรายทัศนะทางจริยธรรมของลัทธิมาร์กซ์ โดยเฉพาะทัศนะของกลุ่มที่พยายามนำเอา

หลักปรัชญาของสำนักมาไซในลัทธิมาร์กซ์ กลุ่มนี้มีชื่อว่า Austro-Marxism ซึ่งมีทัศนะทางจริยธรรมที่ขัดแย้งกับพวกนิยมลัทธิมาร์กซ์ที่เคร่งครัด

สองตอนสุดท้ายคือตอนที่ 3 และ 4 ไม่ใช่เนื้อหาที่เป็นทฤษฎีทางจริยธรรมโดยตรง แต่เป็นปัญหาเกี่ยวเนื่องกับปัญหาจริยธรรม คือปัญหา “จริยธรรมกับการเมือง” และปัญหาเรื่อง “เจตจำนงอิสระกับนิยตินิยม” ตามลำดับ

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ความหมายของความเป็นธรรม และความหมายของเสรีภาพ ซึ่งทำไว้ละเอียดและชวนติดตาม

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ปัญหาที่ว่า มนุษย์มีอิสระในการเลือกกระทำการใด ๆ หรือไม่ หรือว่าการกระทำทุก ๆ ครั้งของมนุษย์ ถูกปัจจัยภายนอกกำหนดไว้แล้วอย่างตายตัว มนุษย์หาได้มีอิสระในการเลือกไม่

สองตอนหลังนี้อ่านเข้าใจง่าย และชวนติดตามมากกว่าสองตอนแรก

แนวคิดต่าง ๆ ที่เสนอไว้ใน “จริยปรัชญา” เล่มนี้ มีคำอธิบายและคำวิจารณ์ พร้อมตัวอย่างประกอบไว้ชัดเจนพอสมควร แต่ความชัดเจนจะมียิ่งขึ้น ถ้าผู้เรียบเรียงจะพยายามทำให้อ่านง่ายกว่านี้ โดยไม่ปล่อยให้เป็นไปตามถ้อยคำสำนวนฝรั่งอย่างชนิดที่ไม่ได้ชักเกลียดเลย ซึ่งมีปรากฏอยู่ไม่น้อยแห่ง เช่น

“การกระจำแจ้งชัดในความหมายของความคิดรวบยอด (concept) หรือว่าความคิดทั่วไปจึงเป็นส่วนสำคัญยิ่งในทางปรัชญา” (หน้า 22) อ่านแล้วก็พอเข้าใจ แต่ถ้าเขียนให้เข้าใจง่ายและชัดยิ่งกว่านี้ก็จะดี

“การใช้เหตุผลในทางปรัชญา และในทางวิทยาศาสตร์วางอยู่บนสิ่งสองสิ่งคือ การเรียกร้องให้มี

คุณสมบัติของความแนบเนียน (consistency) และการแสวงหาความจริง (truth) ความแนบเนียนเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับความสอดคล้องภายในตัวเอง ซึ่งสามารถทดสอบได้ในทางตรรก ส่วนสัจจะความจริงเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับการอนโลม (conformity) ตามข้อเท็จจริงที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่องนั้น ๆ โดยสามารถทดสอบได้จากการสังเกตทดลอง” (หน้า 24-25) ข้อความต่อจากนี้กล่าวว่า ปรัชญาเน้นการใช้เหตุผลทางตรรก และวิทยาศาสตร์เน้นการหาความจริงโดยอาศัยประสบการณ์ คือการสังเกตทดลอง ดูจากข้อความที่คัดมาและข้อความแวดล้อมพอเข้าใจได้ว่าข้อความนี้กำลังอธิบายว่า การใช้เหตุผลเพื่อหาความจริงทั้งในทางปรัชญา และทางวิทยาศาสตร์นั้นมีหลักสำคัญสองประการคือ ต้องมีความสมเหตุสมผลทางตรรก และต้องมีข้อเท็จจริงที่ได้จากการสังเกตทดลองมาเป็นหลักฐานสนับสนุน แต่ปรัชญา และวิทยาศาสตร์เน้นกันคนละจุด เรื่องนี้เป็นที่รู้จักในหมู่นักศึกษาปรัชญา แต่ไม่แน่ใจว่าผู้อ่านทั่วไป “ไม่จำเป็นต้องมีพื้นฐานการศึกษาทางปรัชญามาก่อน” อ่านมาถึงเนื้อหาตอนนี้นี้แล้วจะเข้าใจได้มากน้อยเพียงไร

ข้อความต่อไปนี้อ่านเผิน ๆ คงพอปล่อยให้ผ่านไปได้ แต่ถ้าอ่านให้รอบคอบจะเห็นว่าขัดแย้งกันเอง คิดว่าคงมีบางคำตกไป ข้อความมีดังนี้

“.... หลักฐานเชิงประจักษ์ซึ่งก็คือหลักฐานที่ได้จากประสบการณ์ ทั้งที่มาจากประสาทและการทดลองนั้น เป็นสิ่งที่มี ‘ความหนักแน่น’ ในระดับที่ (ไม่) แน่นนอน (การยืนยันของผู้วิจารณ์) ดังนั้น หลักฐานเชิงประจักษ์จะนำไปสู่ข้อสรุปที่มีความน่าจะเป็น (การยืนยันของผู้วิจารณ์) เช่นนั้นเกิดขึ้น” (หน้า 20)

เมื่อมี “ความหนักแน่น” ในระดับแน่นอนแล้ว

มันคงไม่นำไปสู่ข้อสรุปที่มีความน่าจะเป็น (probability) แต่จะนำไปสู่ข้อสรุปที่ จำต้องเป็น (necessry) ทั้งนี้เพราะในเรื่องของความน่าจะเป็น เราใช้คำว่า “แน่นอน” ในความหมายว่า “จำต้องเป็น” เช่น $2 + 2 = 4$ ผลของการบวกกัน “แน่นอน” นั่นคือ “จำต้องเป็น” 4 เสมอ ถ้าเป็นอย่างอื่นการบวกนั้นก็ผิด เราไม่กล่าวว่าสองบวกสองน่าจะเป็นสี่ แต่ผลที่จะเกิดขึ้นจากการบวกสองเท่าเป็นสิ่งที่ “ไม่แน่นอน” เพราะผลอาจจะเป็น 1, 2, 3 หรืออื่นๆ จนถึง 6 อย่างใดอย่างหนึ่ง ผลที่จะเกิดขึ้นจากการบวกสองเท่าจึงเป็นเพียงน่าจะเป็น เท่านั้น จะเห็นว่าเราใช้คำว่า “น่าจะเป็น” ในความหมายว่า “ไม่แน่นอน” นั่นเอง และในทางทฤษฎีความรู้ก็บอกว่า ความรู้ที่ได้จากหลักฐานเชิงประจักษ์นั้น เป็นความรู้ที่ “ไม่แน่นอน (contingent)” และเป็นความรู้ที่มีเพียง “ความน่าจะเป็น (probability)” เท่านั้น

ข้อความที่คัดมาถ้าเติมคำว่า “ไม่” ลงไปตามที่ใส่ไว้ในวงเล็บ ก็จะทำให้ความสอดคล้องกัน และ เป็นไปตามที่ยึดถือกันอยู่ในวิชาปรัชญาด้วย

บางคนอาจเห็นเป็นเรื่องเล็กน้อย แต่การอ่านปรัชญานั้นต้องอ่านอย่างไตร่ตรอง ไม่ใช่อ่านเพียงผ่านๆ ไปเท่านั้น

นอกจากข้อความและรูปประโยคบางตอนคลุมเครือแล้ว การใช้คำบางคำก็ทำให้เกิดความสับสนและเข้าใจผิด

ถ้าภาษาอังกฤษว่า subjective กับ objective นั้นเห็นใช้กันหลายคู่ในภาษาไทย เช่น “อัตนัย” กับ “ปรนัย” “อัตวิสัย” กับ “ภาวะวิสัย” “จิตวิสัย” กับ “วัตถุวิสัย” หรือ “อัตวิสัย” กับ “วัตถุวิสัย” เป็นต้น ในหนังสือเล่มนี้ใช้คำว่า “อัตวิสัย” กับ “ภาวะวิสัย” ซึ่งก็ไม่มีปัญหาอะไร แต่ได้ใช้คำว่า “จิตวิสัย” ในความหมายที่ไม่ใช่ความ

หมายของคำว่า subjective และเนื้อหาตรงนั้นน่าจะใช้คำอื่นที่เหมาะสมกว่า

ถ้ามีปรากฏในบทที่ว่าด้วยเสรีภาพ เช่น “แนวความคิดวิสัยเกี่ยวกับเสรีภาพ” หรือ “พวกจิตวิสัย” ทำให้นึกถึงคำว่า subjectivist ซึ่งก็ไม่ใช่ชื่อนั่นเอง เมื่อได้ตรวจสอบโดยละเอียดแล้ว สรุปได้ว่าคำว่า “พวกจิตวิสัย” นั้นแปลมาจาก idealist และข้อความที่ว่า “แนวความคิดวิสัยเกี่ยวกับเสรีภาพ” นั้นแปลมาจาก “the idealist concept of freedom” คำว่า idealist โดยทั่วไปมักแปลกันว่า “จิตนิยม” เนื้อหาตอนนั้นน่าจะแปลกันว่า “จิตนิยม” จะเหมาะสมที่สุด เพราะคำอธิบายความหมายของเสรีภาพล้วนเป็นทัศนะของพวกเขา “จิตนิยม” ทั้งตัวอย่างนักปรัชญาที่ยกมาเช่น เฟลโต เฮเกิล ล้วนเป็นนักปรัชญาจิตนิยม ที่น่าแปลกใจก็คือในหน้าเดียวกันนั้น (หน้า 237) ได้แปลคำว่า idealist ว่า “จิตนิยม” ไว้แห่งหนึ่งก็บอกว่า “พวกจิตนิยมภาวะวิสัย” (objective idealist) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคำว่า objective บังคับไว้ จะแปลว่า “พวกจิตวิสัย” ก็ดูกระไรอยู่ แต่ที่อื่นๆ แปลว่า “จิตวิสัยภาวะวิสัย” หมด นั้นแสดงว่าผู้เรียบเรียงไม่ระวังเรื่องการใช้คำให้ตรงกับความหมาย หรือไม่เกิดความสับสนเสียเอง ความสับสนนั้นเลยตกถึงผู้อ่านด้วย

ที่น่าพูดถึงอีกคำก็คือ epistemology หรือ theory of knowledge ในวิชาปรัชญามักแปลคำว่า ญาณวิทยา หรือ ทฤษฎีความรู้ ตามลำดับ ในหนังสือเล่มนี้ใช้ว่า ทฤษฎีการรับรู้ คำว่า “ความรู้” มีความหมายกว้างกว่า “การรับรู้” และปรัชญาสาขานี้มีเนื้อหากว้างกว่าเรื่อง “การรับรู้” ถือนอกจากศึกษาเรื่องการรับรู้ด้วยแล้ว ยังศึกษาธรรมชาติของความรู้ แหล่งหรือที่มาของความรู้ ความน่า

เชื่อดือของความรู้ เป็นกัน การใช้คำว่า “ทฤษฎีการรับรู้” จึงมีความหมายแคบ แต่ก็พอจะยอมรับได้เพราะได้ใช้อย่างสม่ำเสมอ ทำให้เข้าใจได้ว่าหมายถึงทฤษฎีความรู้หรือญาณวิทยานั้นเอง

ศาสตร์ต่าง ๆ ล้วนมีศัพท์เฉพาะของตน ปรัชญา ก็เช่นกัน ควรจะได้ศึกษาให้เข้าใจเพื่อจะได้ใช้ให้ตรงกับควมหมาย และเป็นการช่วยเผยแพร่ให้เป็น ที่เข้าใจกันอย่างกว้างขวางด้วย

สรุปแล้ว “จริยปรัชญา” เล่มนี้ได้เสนอเนื้อหาทางจริยธรรมไว้น้อยทีเดียว พร้อมทั้งวิเคราะห์วิจารณ์ไว้โดยละเอียด ผู้อ่านจะเห็นด้วยหรือไม่ เป็นเรื่องที่จะต้องไตร่ตรองและวินิจฉัยเอง การรู้จักไตร่ตรอง วินิจฉัย เป็นประโยชน์ประการเดียวที่จะได้รับ จากการอ่านหนังสือปรัชญา หนังสือ “จริยปรัชญา” เล่มนี้จะยังประโยชน์ในแง่นี้ได้มากยิ่งขึ้น ถ้าหากได้ทำให้ผู้อ่านได้กระชับชัดเจน และเข้าใจง่าย โดยเฉพาะสำหรับผู้คนที่ “ไม่มีพื้นฐานการศึกษาทางปรัชญามาก่อน”

สุณัย ครองยุทธ

คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

**Political Coufflict in Thailand :
Reform, Rcaetion, Revolution**
David Morell and Chai-anan
Samudavanija
Gunn & Hain, Publishers,
Inc., 1981

362 หน้า 750 บาท

หนังสือเรื่อง ความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศไทย เล่มนี้เขียนขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญทางรัฐศาสตร์สองท่าน เป็นคนไทยหนึ่งและอเมริกันอีกหนึ่งคือ ศาสตราจารย์ ดร. ชัยอนันต์ สมุทวณิช และ

ดร. เวกีค มอเรล ท่านแรกนั้นเป็นที่รู้จักกันดีในวงวิชาการเมืองไทย โดยไม่จำเป็นต้องสาธยายในรายละเอียด ส่วนท่านหลังแม้จะไม่มีงานเป็นภาษาไทย แต่ก็เขียนเรื่องเมืองไทยไว้มากในฐานะที่เคยมาทำวิจัย และสอนในประเทศไทยระหว่างปี ค.ศ. 1966-1972 ขณะกำลังทำวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก และยังได้มาค้นคว้าเพิ่มเติม เพื่อเขียนหนังสือเล่มนี้ โดยเฉพาะอีกในปี ค.ศ. 1975 และ 1978

หนังสือหนาเกือบ 400 หน้า มีจุดมุ่งหมายจะเน้นเหตุการณ์การเมืองไทยระหว่างปี 1973-1976 ผู้เขียนแบ่งไว้รวม 12 บท โดยแยกออกได้เป็นสามตอนใหญ่ ตอนแรกมี 4 บท เป็นเรื่องภูมิหลังของเหตุการณ์และตัวแสดงที่นำไปสู่วิกฤติการณ์ 14 ตุลาคม 1973 มีการอธิบายถึงวัฒนธรรมทางการเมือง ลักษณะสถาบันสำคัญของสังคมไทย 3 สถาบัน ได้แก่ พระมหากษัตริย์ ทหาร ระบบข้าราชการ ตลอดจนองค์การทางการเมือง รวมทั้งตัวถึงตัวถ่วงของการเมืองไทยคือ พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย

ตอนที่สองเริ่มจากบทที่ 5 ไปถึงบทที่ 9 จัดเป็นหัวใจของหนังสือเล่มนี้ เพราะกล่าวถึงเหตุการณ์บุคคล และสถาบันในช่วง 3 ปี ของความเบ่งบานทางความคิด ทางการเมืองไทย (ค.ศ. 1973-1976) เป็นเรื่องของปฏิกิริยาตอบโต้ในลักษณะต่างๆ เป็นต้นว่า การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญฉบับ ค.ศ. 1974 ซึ่งศาสตราจารย์ชัยอนันต์เป็นกรรมการร่างท่านหนึ่ง เรื่องพฤติกรรมของรัฐบาลในช่วง ค.ศ. 1974, 1975 และ 1976 รวมทั้งการดำเนินงานของพลพรรคกันใหญ่ๆ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มนิสิตนักศึกษา กลุ่มกรรมการกลุ่มชาวนา

ตอนที่สามหรือตอนสุดท้ายของหนังสือมี 3 บท (บทที่ 10-12) เป็นการอธิบายถึงการคืนอำนาจ

ของกลุ่ม จอมพลถนอม กิตติขจร การเกลี้ยกล่อมเข้าป่า
ร่วมประสานงานกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย
ของมวลชนซึ่งประกอบด้วย นิสิตนักศึกษา และ
ประชาชน จบลงด้วยคำถามที่ว่า เมืองไทยจะคืนชน
แสวงหาเอกลักษณ์ทางการเมืองกันต่อไปอย่างไรใน
อนาคต

ไม่ทราบจะเป็นข้อบกพร่องของผู้วิจารณ์หรือไม่
หากจะกล่าวว่า วิทยานิพนธ์นี้เขียนมาวิจารณ์ด้วยความ
ลำเอียง นั่นคือ ลำเอียงเพราะชื่นชมในผลงานของผู้
เขียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศาสตราจารย์ชยันต์
สมุทรานิช มาตั้งแต่ต้น จำได้ว่าเมื่อสิบกว่าปีก่อน
ประมาณ พ.ศ. 2513-2514 ในขณะที่การศึกษา
เรื่องการเมืองไทยไม่เพียงแต่ชอบเขา แต่ยังเป็นเรื่อง
“ต้องห้าม” ในสังคมไทย ศาสตราจารย์ชยันต์
ได้เริ่มปลุกความสำนึกทางการเมือง ด้วยการให้
ความรู้ประวัติศาสตร์ การเมืองไทย จากการนำเสนอ
ผลงานทั้งประเภท บทความ หนังสือ บทวิจารณ์
เช่น *สัตว์การเมือง* (ไทยวัฒนาพานิช, กรุงเทพฯ, 2513), *แผนพัฒนาการเมืองฉบับแรกของไทย : คำกราบบังคมทูลความเห็นจัดการเปลี่ยนแปลงราชการแผ่นดิน ร.ศ. 103* (อักษรสัมพันธ์, กรุงเทพฯ : 2513) *เอกสารการเมืองการปกครองไทย* (ไทยวัฒนาพานิช, กรุงเทพฯ : 2518) *วรรณกรรมของเทียนวรรณ* (โพธิ์สามต้นการพิมพ์, 2517) และ ฯลฯ งานต่าง ๆ เหล่านี้พร้อมไปด้วยข้อมูล ข้อคิด ที่ผ่านการวิเคราะห์ทางวิชาการ และถ่ายทอดออกมาด้วยภาษางดงาม สละสลวย อ่านแล้วอ่านเล่าโดยไม่เบื่อหน่ายแม้แต่น้อย

มาตรฐานเชิงวิชาการของศาสตราจารย์ชยันต์
ยังคงอยู่ในระดับสูงในหนังสือเล่มนี้จนแทบกล่าวได้

ว่า เป็นหนังสือภาษาอังกฤษเกี่ยวกับการเมืองไทย
เล่มแรกที่ทำให้รายละเอียดอย่างแม่นยำ มีการวิเคราะห์
ที่ถูกต้องละเอียดไทย ๆ และมีความเข้าใจว่าอะไรเป็น
อะไรในสังคมไทยได้อย่างดีที่สุด ชนิดที่อ่านแล้วไม่
ต้องหวั่นไหวหรือเกิดความสงสัยว่า ทำไมเรื่องนั้น
เรื่องนี้ที่ออกเป็นที่ทราบ กันก็กลับ ถูกถ่ายทอดออกมา
ผิด ๆ ถึงที่ปรากฏอยู่เป็นนิสิตในหนังสือการเมือง
ไทยภาษาต่างประเทศที่เขียนโดย “นักวิชาการ
สมัครเล่น”

วิธีการเขียนในหนังสือเล่มนี้น่าติดตามเป็นอย่าง
ยิ่ง นับตั้งแต่การแบ่งบทที่สั้นรวบรัด การเริ่มเรื่อง
แต่ละบทด้วยคำถาม และวาทะที่หลากหลาย ได้
สร้างชีวิตชีวาให้กับเรื่องในบทอย่างมาก การรวบรวม
ข้อมูลทั้งที่มาจากเอกสารราชการ หนังสือพิมพ์
งานวิชาการ การสัมภาษณ์ แผนภูมิ ตารางตัวเลข
สถิติ ฯลฯ ถือได้ว่าสมบูรณ์ที่สุดทั้งภาษาไทยและ
ภาษาต่างประเทศ ควรแก่การชื่นชมยินดี

ในด้านการวิเคราะห์นั้นก็เป็นไปอย่างกระตือรือร้น
ได้เห็นภาพในมุมมองใหม่หลายมุม เช่น เรื่องการ
เปลี่ยนแปลง การ ปกครอง ของ พระบาท สมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในค.ศ. 1892 แม้จะถือว่าเป็นการ ปฏิรูปการ ปกครอง ครั้งใหญ่ ของ เมืองไทย
แต่ก็เป็น การสร้างระบบรวบอำนาจที่ถกเถียงกันสังคม
ไทยในเวลาต่อมา นั่นก็คือสร้างระบบข้าราชการ
พลเรือน ตัวดวงตัวใหญ่ของความเจริญของเมือง
ไทยในปัจจุบัน หรือเรื่องการไม่มีชนชั้นวรรณะใน
สังคมไทยนั้น ผู้เขียนก็ได้ให้ข้อคิดว่า ในทางปฏิบัติ
คนไทยจะรวมกันเป็นกลุ่มก้อนเป็นชนชั้น และ
วรรณะตาม ลักษณะผล ประโยชน์ ที่จะเอื้อ อำนาจต่อกัน
และกัน

แม้ศาสตราจารย์ชยอนันต์ และ ดร. มอเรล จะไม่ได้เขียนไว้อย่างโจ่งแจ้ง แต่อ่านแล้วก็เกิดความคล้อยอย่างหนึ่งว่า ผู้เขียนคงต้องการบอกว่าในประวัติศาสตร์การเมืองของไทยนั้น ผู้ไม่เห็นด้วยกับรัฐบาลมักจะเป็นผู้ขาดความชอบธรรม ไม่ว่าจะเป็นขบวนการต่อต้านของประชาชน นิสิต นักศึกษา กรรมกร ชาวนา ฯลฯ ต่างต้องพ่ายแพ้ต่อความชอบธรรมของอำนาจทหารเสมอมา จนกล่าวว่า สังคมไทยประสบความล้มเหลวในการบั่นทอนปัญหาชนหรือปฏิกุณยานในฐานะผู้ตรวจสอบความถูกต้องของสังคม ทุกคนต่างแหวกว่ายอยู่ในวัฏจักรของความมืดบอดทางปัญญา เดินตามกันไปในความมืดที่มี "อำนาจ" เป็นผู้นำ

ข้อบกพร่องของหนังสือเล่มนี้ถ้าจะมีเห็นอยู่ตรงที่เน้นเฉพาะเหตุการณ์เพียงระยะ 3 ปี (1973-1976) ซึ่งสั้นเกินไป และการมองหรือการวิเคราะห์มักจะมองจากศูนย์ กลางของ อำนาจ มากกว่าที่จะมองจากประชาชนส่วนใหญ่ โดยเฉพาะการกระทำอะไรต่าง ๆ นั้นจะเป็นเรื่องของการชักนำของคนกลุ่มน้อยที่มีเพียง 0.0001 เปอร์เซนต์ของคนในประเทศเท่านั้น แต่เราต้องรับความจริงว่า เรื่องเหล่านี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ๆ ในสังคมไทย ผู้เขียนทั้งสองท่านได้พยายามอย่างดีที่สุด แล้วที่จำลองเหตุการณ์ในอดีตมาถกเถียงว่า อะไรเกิดขึ้นบ้างจริง ๆ และเกิดขึ้นอย่างไรจริง ๆ ไม่ใช่เป็นการวางทฤษฎีว่าน่าจะเป็นอย่างนั้นอย่างนี้

กล่าวโดยสรุป หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือที่ผู้สนใจศึกษาการเมืองไทยจะต้องอ่าน ราคาหนังสือ 750 บาท หรือเท่ากับอาหารจานชั้นดีในภัตตาคารชั้นหรู

ไม่ควรที่จะต้องเสียดาย เพราะอ่านแล้วเกิดความอึ้งใจ พอใจ ตื่นใจ และเป็นความสุขทางปัญญาที่กินไม่หมดจริงๆ

แถมสุข นุ่มนนท์

คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Thailand : Society and Politics
John L.S. Girling
Cornell University Press, 1981
306 หน้า 686 บาท

จอห์น เกอร์ลิงใช้เนื้อที่กระดาษ 306 หน้าเขียนถึงสังคมและการเมืองไทยปัจจุบัน โดยเชื่อมั่นว่ารากฐานของปัญหาทั้งหลาย มีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ที่แจ่มชัด. ด้วยเหตุนี้หนังสือของเขา, ซึ่งมุ่งอธิบายเหตุการณ์ในระยะสิบปีที่ผ่านมา, จึงทำความเข้าใจถึงสมัยที่ชนชาติไทยเริ่มเปลี่ยนมาสร้างรัฐในคาบสมุทรสุพรรณภูมิ. จากนั้นก็ได้เรื่อยมาจนถึงการโค่นระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในปี 2475, ยุคสุโขทัย, การเคลื่อนไหว 14 ตุลาคม, การสังหารหมู่ 6 ตุลาคม, การขึ้นสู่อำนาจของพลเอกเปรม, และการออกจากป่าของนักศึกษา. ทั้งเล่มเน้นไปทั่วด้วยตัวเลขข้อมูล, ทั้งเล่มเน้นไปทั่วเหตุการณ์สำคัญ ๆ ทางการเมือง, งานของเกอร์ลิงชิ้นนี้นับเป็นความพยายามที่ชัดเจนที่จะรวบรวมข้อมูลล่าสุดเกี่ยวกับเมืองไทยให้กับผู้อ่านชาวตะวันตก.

ดูเผิน ๆ หนังสือของเกอร์ลิงก็ไม่ต่างไปจากหนังสือวิชาการฝรั่งที่แนะนำสังคมและการเมืองไทย. เช่นเล่มที่เขียนโดยเควิต วิลสันในปี 2505 และโดยแฟรงค์ คาร์ลิ่งปี 2508 เป็นต้น.¹ อย่างไรก็ตาม,

1 David Wilson, *POLITICS IN THAILAND* (Ithaca, New York : Cornell University Press, 1962) Frank Darling, *THAILAND AND THE UNITED STATES* (Washington, D.C. : Public Affairs Press, 1965).

ถ้าอ่านอย่างพิถีพิถันจะเห็นได้ว่า เกอร์ลิงเขียนถึงปัญหาเมืองไทย อย่าง ตรงไป ตรงมา มากกว่าหลายคนที่ยื่นมาก่อน. การวิเคราะห์ที่มุ่งเน้น ความขัดแย้งใน สังคมไทย มากกว่าที่จะ ไปเสียเวลากับสิ่งอันพื้นละน้อยทางวัฒนธรรม, หรือติดะลึงอยู่กับการรื้อรอกของคนไทยใน “โครงสร้างหลวม ๆ”²

เนื่องจากข้อมูลที่ชัดเจน, และเรื่องที่เสียไปเพื่ออธิบายเหตุการณ์ต่าง ๆ ให้ผู้อ่านฝรั่งได้รับรู้, การค้นหาแนวทางวิเคราะห์ของเกอร์ลิงจึงไม่ใช่เรื่องง่าย. บางทีต้องอ่านมากกว่าหนึ่งรอบจึงจะมองเห็น.

เกอร์ลิงมองความขัดแย้งในสังคมไทยทุกวันนี้ว่าเป็นความขัดแย้งระหว่าง ค่านิยมเก่ากับ ค่านิยมใหม่. ทั้งสองอย่างมีตัวตน และพลังทางสังคมที่แน่นอนรองรับ. ค่านิยมเก่ามีแหล่งที่มาสำคัญอยู่ในวิวัฒนาการของรัฐศักดินา. ในทฤษฎีของเกอร์ลิง, ระบบศักดินาไทยให้ความสำคัญต่อแรงงานมากกว่าที่ดิน :

“การคุมกำลังคน, มากกว่าที่จะเป็นที่ดิน, เป็นเรื่องสำคัญยิ่งยวดเพราะที่ดินมีมาก แต่ประชากรมีน้อย คนเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการหว่านไถและการปลูกปกรักษาผืนดิน. การคุมกำลังคนเป็นปัญหาความเป็นความตายของการรักษาหรือขยายอำนาจในยามศึกและสันติ, ของการ รีด เก็บ ทรัพย์สิน ด้วยวิธี เกณฑ์ แรงงาน, เก็บภาษี, และครองทาส, ตลอดจนเป็นหลักประกันชื่อเสียง และสถานภาพของชนชั้นปกครอง.” (หน้า 26)

สภาพการแย่งชิงไพร่ระหว่างพวกเจ้านายกลาย

² จินตภาพมนุษย์เป็นครั้งแรกในบทความโดย Sturctured Social Systems (1950)
อ่านเชิงอรรถที่ 67 ของเกอร์ลิง

เป็นแหล่งที่มาของระบบอุปถัมภ์ค้ำจุน. ใคร ๆ ก็อยากจะได้นายที่ “ดี” สามารถช่วยเหลือคุ้มครองได้ในยามยาก, รวมทั้งมีความเมตตาปราณีต่อลูกน้องอย่างสม่ำเสมอ, ไม่ใช่เอาแต่ใช้งาน. เกอร์ลิงเห็นว่าระบบนี้ “เป็นความสัมพันธ์แบบพึ่งพาซึ่งกันและกัน ... (แต่) ก็เปลี่ยนมาอยู่เสมอ, เป็นความสัมพันธ์ที่คาดคะเนไม่ได้ เพราะขึ้นต่อบุคคลิกภาพส่วนบุคคล, ผลประโยชน์และการคาดหวังส่วนตัวของผู้อุปถัมภ์แล้วแล็บ, แก่แล้วก็ตายไป, ลูกน้องของพวกเขาจะจัดกระจาย และจากนั้นก็แสวงหานายใหม่, หรือไม่ก็ย้ายจากคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่งตามแต่ผลประโยชน์หรือโอกาสจะพาไป.” (หน้า 40)

ค่านิยมแบบเจ้านายกับลูกน้องนี้อยู่มาอย่างคอรัน, และสถาบันที่สืบทอดกันมาอย่างเต็มตัวคือระบบราชการ (หน้า 11). ในการวิเคราะห์ความขัดแย้งและความประพฤติทางการเมืองของพลเมือง, เกอร์ลิงพยายามเน้นให้เห็นลักษณะนี้อยู่ตลอดเวลา, แม้กระทั่งในความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐ ฯ :

“การเชื่อมโยงระหว่างโครงสร้างลดหลั่นทางอำนาจภายในประเทศ กับทางสากลก็อาจถือได้ว่าเป็นรูปความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ค้ำจุนอย่างหนึ่ง. ยกตัวอย่างเช่นในทางการเมือง, สหรัฐ ซึ่งมีแสนยานุภาพทางการทหารและความมั่งคั่งมหาศาลทำตัวเป็นผู้อุปถัมภ์, ขณะที่นายพลและข้าราชการชั้นสูงของไทยเป็นลูกน้อง. เจ้านายจักรวรรดิให้การคุ้มครอง และลู่ทางบางอย่างไปสู่ความมั่งคั่ง. ผู้นำไทยได้รับความช่วยเหลือทางการทหารและเศรษฐกิจ และนำมาซึ่ง

เจื้อจ้านให้กับลูกน้องคนโปรดต่าง ๆ ของตน โดยผ่านทางเครือข่ายระบบอุปถัมภ์ภายในประเทศ. ในทางกลับกัน, ฝ่ายปกครองก็จัดสรรบริการตอบสนอง, ที่ชัดเจนคือสนับสนุนยุทธศาสตร์อเมริกันในภูมิภาคนี้. การแทรกซึมทางเศรษฐกิจ, โดยเฉพาะอย่างยิ่งโดยบริษัทข้ามชาติของอเมริกันและญี่ปุ่น, ก็ประสบความสำเร็จบนพื้นฐานของการอุปถัมภ์คำจุน.” (หน้า 92)

ในขณะที่คำนึงถึงเจ้านายกับลูกน้องเน้นหนักการสวมกอดส่วนตัวกันเป็นลำดับขั้น และการยอมตนเป็นผู้ย่อยของประชาชนทั่วไป, มรดกทางประวัติศาสตร์อย่างหนึ่งของรัฐไทย คือความขัดแย้งส่วนตัวในหมู่ผู้ปกครอง. เกอร์ลิงเกอร์บรรยายปัญหาที่ย้อนหลังไปถึงการเสียกรุงศรีอยุธยา. “ผลอันหนึ่งจากการพังทลายของอยุธยาครั้งแรก... คือการกำหนดใช้นโยบายรวมศูนย์, และเลิกส่งเชื้อพระวงศ์ไปปกครองหัวเมืองต่าง ๆ, หากเก็บตัวไว้ในเมืองหลวงซึ่งพวกคนตามกำลังคนของตนเอง ตามระบบศักดินา. การต่อสู้แย่งชิงอำนาจจึงเกิดขึ้นภายในอยุธยา แทนที่จะเป็น ระหว่าง เมือง หลวง กับ ประเทศบริวาร.” (หน้า 28) สภาพเช่นนี้ดำเนินต่อมาอย่างช้า ๆ ลง ๆ, จนกระทั่งถึงสมัยรัชกาลที่ 5 ปัญหาการทำลายอำนาจศูนย์กลางจึงถูกแก้ตกลงไปโดยพื้นฐาน ระบบราชการกลายเป็นเวทีแย่งอำนาจกัน ระหว่างผู้นำในระยะหลัง ๆ (หน้า 119).

“เหมือนกับสมัยก่อน, การแย่งชิงอำนาจในปัจจุบัน (และดูทางไปสู่ความมั่งคั่ง) เกิดขึ้นแบบโคกโคกแบบหนึ่งของสองแบบ. ผู้นำที่ทะเยอทะยานคนหนึ่งอาจจะหาทางขยายอำนาจ และฐานะการนำของตนทั้งอย่างเป็นทางการ, โดยผ่านสถาบันการเมืองและราชการ, และอย่าง

ไม่เป็นทางการ, โดยผ่านเครือข่ายอุปถัมภ์คำจุน. หรือถ้าไม่มีผู้นำคนเดียวที่ปราศจากการท้าทาย การแก่งแย่งแข่งขันแบบพรรคพวกก็อาจจะเกิดขึ้นมาระหว่างกลุ่มที่มีอำนาจสองกลุ่มหรือมากกว่านั้น. กลุ่มเหล่านี้, นอกจากจะแข่งกันภายในสถาบันที่เป็นทางการ และการจัดระบบอุปถัมภ์อย่างไม่เป็นทางการแล้ว, ยังแข่งกันหาการสนับสนุนจากกลุ่มนอกระบบราชการที่สำคัญ ๆ อีกด้วย (โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการธุรกิจ...)” (หน้า 122-123).

จากการวิเคราะห์ความเป็นมาของคำนึงเก่าเหล่านี้, เกอร์ลิงเกอร์ปฏิเสธรัฐไทยว่าไม่ได้เป็นไปตามที่ลัทธิมาร์กซ์ว่าไว้. คือไม่ใช่โครงสร้างส่วนบนของรากฐานทางเศรษฐกิจ (หน้า 72), และไม่ได้เป็นไปตามที่การวิเคราะห์แบบพหุนิยมว่าไว้, คือไม่ได้เป็นตัวแทนพันธมิตร ของกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ (หน้าเดียวกัน). รัฐไทยคือผู้ “เก็บเกี่ยวผลกำไรจากพลังการผลิตต่าง ๆ” (หน้าเดียวกัน). นี่เป็นพรรคชนะของเกอร์ลิง.

“รัฐไทยไม่จำเป็นต้องเป็นเจ้าของรากฐานทางวัตถุ-เกษตรกรรมของชาวนา, ธุรกิจของชาวจีน-ตราบเท่าที่ตัวเองสามารถหักเก็บทรัพย์สินมาได้เพียงพอที่จะดำเนินหน้าที่ใจกลาง ๆ ได้, คือ พอใช้จ่ายให้เจ้าหน้าที่ของตน (และตอบแทนแก่ผู้นำ) และใช้ดำรงรักษาหรือส่งเสริมเงื่อนไขที่คำจุนระบบเศรษฐกิจโดยการจัดโครงสร้างพื้นฐาน และรักษา ‘ระเบียบกฎหมาย’ ภายในประเทศ ตลอดจน ‘ความมั่นคง’ ภายในนอก... พวกเขา (ผู้นำรัฐ) ไม่อาจขึ้นพลังในตลาดหรืออาศัยการสมานผล ประโยชน์ ต่าง ๆ (รัฐ-เอกชน, ชนบท-เมือง, ไทย-จีน) มาสนองการดำรงอยู่ของตน, เพราะว่าพวกเขา

ต้องใช้อำนาจที่มีอยู่, ไม่ว่าอำนาจการเมืองหรืออำนาจบังคับ, หักเก็บทุกอย่างเท่าที่หักได้ในฐานะนักก่อกดนิยมทางการเมือง—หัวหน้าใหญ่ต่างก็ต้องมีทุนมากจนเรื่อย ๆ เพื่อสร้างอิทธิพลให้มากยิ่งขึ้น และมีลูกน้องมากขึ้นในการต่อสู้ อันไม่มีที่สิ้นสุดกับคู่แข่ง—พวกเขาไม่สามารถยึดครองน้อยเกินไปได้. และเนื่องจากการต่อสู้ อันไม่มีที่ยุติ, ความต้องการของพวกเขาไม่มีทางสนองได้เพียงพอเช่นกัน.” (หน้า 73)

ข้อสรุปอันหนึ่งของเกอร์ลิงส์สามารถตีความได้หลายแง่. อาจมีความหมายว่ารัฐไทยอยู่เหนือชนชั้น, หรือยังเป็นรูปแบบก่อนทุนนิยม, กระทั่งเป็นเพียง “เจ้าพ่อ” ระบอบชาติเท่านั้น. อย่างไรก็ตาม, สิ่งที่เห็นได้ชัดคือเกอร์ลิงส์ไม่จำแนก ระหว่างรัฐกับผู้นำรัฐ, เช่นนี้แล้วแม้รัฐจะไม่ใช้ตัวแทนกลุ่มผลประโยชน์ใดในสังคม, รัฐก็ถือกลุ่มผลประโยชน์ที่แน่นอนโดยตัวเอง. สิ่งที่รัฐมอบให้กับสังคมคือบริการคุ้มครองแก่ลูกค้าที่ “จ่ายค่าคุ้มครอง”

อย่างไรก็ตาม, เกอร์ลิงส์เห็นว่าค่านิยมเก่าเหล่านี้กำลังถูกท้าทายมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยสิ่งที่เรียกว่า “พลังนอกระบบราชการ”. พลังเหล่านี้เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมไทย. “การพัฒนา และการเติบโตของภาคส่วนอุตสาหกรรม, พาณิชยกรรมและบริการได้สร้าง ‘พลังนอกระบบราชการ’ ขึ้นซึ่งไม่อาจยอมรับบทบาทล้นเกินโดยปราศจากคำถามได้อีกต่อไป. ความตึงเครียดที่เกิดขึ้นเป็นผลของการที่ค่านิยมเก่ายังดำรงอยู่ และครองคลุมทรวรรณคติตลอดจนกิจกรรมของรัฐบาล โดยที่ตัวเงื่อนไขซึ่งก่อให้เกิดค่านิยมเหล่านั้นได้ผ่านพ้นไปนานแล้ว.” (หน้า 31)

เช่นเดียวกับเรื่องอื่น ๆ, เกอร์ลิงส์สืบสวนต้นกำเนิดของพลังใหม่ เหล่านี้ กลับ ไปใน ประวัติศาสตร์.

คือกลับไปสู่ช่วงที่ ระบอบ อาณานิคม แผลือทธิพลเข้ามาในเมืองไทย, มีส่วนกระตุ้นให้เกิดปัจจัยทางเศรษฐกิจสมัยใหม่ขึ้น. อย่างไรก็ตาม, การท้าทายค่านิยมเก่า และอำนาจเก่าไม่ได้เกิดขึ้นโดยฉับพลัน, เพราะว่า ลัทธิอาณานิคมไม่ได้ช่วยกระตุ้นพลังการผลิตใหม่ขึ้นในประเทศไทยเท่านั้น หากยังช่วยสร้างระบอบบริหารใหม่ให้กับรัฐเก่าในประเทศไทยด้วย.

“การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และการเมือง ในระหว่างครึ่งหลังของศตวรรษที่ 19 และต้นศตวรรษที่ 20 เป็นสັນปันน้ำในประวัติศาสตร์ของประเทศไทย, โดยขีดเส้นแบ่งระหว่างสมัยเก่าและสมัยใหม่. เท่าที่เราเข้าใจ, การเปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นในสองรูปแบบ. 1) การพัฒนาภาคส่วนสมัยใหม่แบบอาณานิคม โดยผสมผสานระบบ เศรษฐกิจ เงินตรา เข้ากับ การผลิตแบบเก่า, 2) การสร้างรัฐราชการรวมศูนย์ตามแบบอาณานิคม.” (หน้า 61)

เกอร์ลิงส์เห็นว่าการสร้างระบอบการปกครองใหม่แบบรวมศูนย์นั้น เป็นผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างประเทศมหาอำนาจกับฝ่ายปกครองไทยในขณะนั้น. “ทั้งสองฝ่ายมีผลประโยชน์ร่วมกันในการรักษาเสถียรภาพ, เพื่อดำรงโครงสร้างอำนาจท้องถิ่น (ประเทศไทย) ไว้ด้านหนึ่ง, และในอีกด้านหนึ่งโครงสร้างนั้นก็จะสร้างความมั่นคงให้กับการผูกขาด, การค้าและการลงทุนของต่างชาติ.” (หน้า 47)

ข้อสรุปของเกอร์ลิงส์ เกี่ยวกับการ ปฏิรูป การปกครองสมัยรัชกาลที่ 5 นั้นนับว่าแตกต่างจากนักวิชาการตะวันตกรุ่นเก่า และทฤษฎีที่เป็นทางการในประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง :

“จากนั้นมาสังคม การเมือง ไทยก็ได้รับ การจัดตั้งใหม่ตามแบบการบริหารอาณานิคม—โดยมี

พระมหากษัตริย์ครองฐานะของข้าหลวงอาณานิคม—ขณะที่ระบบเศรษฐกิจ, หรือส่วนที่สำคัญของระบบ, ถูกผนวกเข้ากับระบบทุนนิยมสากล.” (หน้า 46)

อย่างไรก็ตาม, เกอร์ริงไม่ได้ว่าประเทศไทยเคยเป็นอาณานิคม. ตรงกันข้าม, ก็เพราะไม่ได้เป็นอาณานิคมนี้แหละ พลังนอกระบบราชการจึงไม่แข็ง. “ความอ่อนแอของชนชั้นกลางไทย... สะท้อนฐานะครอบงำอย่างปราศจากการท้าทาย (และด้วยเหตุนี้จึงปราศจากการตรวจสอบ) ของระบบราชการและค่านิยมแบบราชการ. และสะท้อนสภาพที่ประเทศไทยไม่เคยอยู่ใต้ระบอบอาณานิคม, ซึ่งในท่อน ๆ ของเอเชียอาคเนย์ได้กระตุ้นให้เกิดพลังนอกระบบราชการขึ้นมา เรียกร้องผลประโยชน์และเอกลักษณ์ของชาติ.” (หน้า 162-163) พุทธิกแบบหนึ่งคือ, เนื่องจากระบบการปกครองใหม่ถูกขนานมาจากอำนาจรัฐเก่าที่คนไทยเคยชินหรือยอมรับกันมาแต่เนิ่นนาน, กระแสต่อต้านแบบชาตินิยมจึงไม่เกิดขึ้น. ระบบการบริหารที่ “เลียนแบบ” อาณานิคมนั้นจึงเติบโตมาจนปัจจุบัน.

แต่พลังนอกระบบราชการก็เติบโตขึ้นมาเรื่อย ๆ, ทั้งนายทุน, กรรมกร, และชาวนาอิสระตลอดจนนักศึกษาปัญญาชน. คนเหล่านี้มิใช่จะมีโอกาสเข้ามาอยู่ในเครือข่ายอุปถัมภ์กำนันของผู้นำชั้นสูง และชั้นรอง ๆ ลงมาได้ทั้งหมด, จริง ๆ แล้วนับได้ว่าคนส่วนใหญ่ไม่มีโอกาสเช่นนั้น. ระบบอุปถัมภ์กำนันเป็นทั้งความสัมพันธ์ส่วนตัว และความสัมพันธ์สองด้าน³. ยิ่งระบบเศรษฐกิจพัฒนาไปในลักษณะทุนนิยมความสัมพันธ์เช่นนี้ยิ่งขาดรากฐานรองรับ.

“ในสังคมชนบท, ชาวนาที่สูญเสียที่ดินย่อมไม่สามารถเข้าร่วม การแลกเปลี่ยน แรงงาน แบบ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน, ดังนั้นจึงสูญเสียความสัมพันธ์ที่เขาให้คุณค่า. ในเมืองก็เช่นเดียวกัน, คนงานที่ค่าแรงต่ำได้ตระหนักว่าคติประเพณีของการยอมแพ้เหนือกว่าและการพออำนาจช่วยปรับปรุงสภาพชีวิตของเขาได้น้อยนิดเหลือเกิน. ในยามที่ค่านิยมกับความเป็นจริงทางสังคมเข้ากันไม่ได้อีกต่อไป การแปรเปลี่ยนทางคุณค่าที่ขัดแย้งกันย่อมเกิดขึ้น, ดังจะเห็นได้ในยุคปัจจุบันในหมู่ชาวนา กรรมกร นักศึกษา, ผู้นำชนชั้นสูงของอาชีพต่าง ๆ, และแม้กระทั่งในหมู่ข้าราชการ. สิ่งเหล่านี้, หากไม่ได้รับการแก้ไข, ย่อมนำไปสู่ความขัดแย้งในการกระทำ.” (หน้า 45)

ฉะนั้น, ในทวรรศนะของเกอร์ริง, ต้นตอความขัดแย้งต่างๆ ในสังคมไทยปัจจุบันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการดำรงอยู่ของค่านิยมเก่า ซึ่งมีฝ่ายปกครองเป็นตัวแทน. ในด้านหนึ่งผู้นำประเทศเหล่านั้นขัดกันเองในลักษณะที่มีมาแต่เก่าก่อน, ในอีกด้านหนึ่งพลังที่เกิดขึ้นใหม่ต่างก็ค้นหาค่านิยมใหม่ และทางออกทางการเมืองที่สอดคล้องกับความเป็นจริงของตนมากกว่า. เกอร์ริงได้นำสมมุติฐานนี้มาวิเคราะห์เหตุการณ์สำคัญ ๆ ทางการเมืองในระยะหลัง ๆ. รัฐประหารครั้งต่าง ๆ ล้วนมีปัญหาคือความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผู้นำทางการเมืองเป็นสาเหตุสำคัญ. เหตุการณ์ 14 ตุลาคม และการเคลื่อนไหวของกลุ่มประชาชนระหว่าง 2516-2519 ก็คือการเคลื่อนไหวเพื่อความเป็นอิสระทางการเมือง ของพลังนอกระบบราชการ, “เป็นการท้าทายโครงสร้างอำนาจที่ดำรงกันมา ซึ่ง

3 ในทางมนุษยวิทยาถือกันว่าความสัมพันธ์นี้มีต้นตอมาจากสังคมชาวนา. อ่านรายละเอียดได้ใน James Scott, THE MORAL ECONOMY OF THE PEASANTRY (New Haven and London: Yale University Press, 1976).

“ไม่มีใครได้ต่อไป” (หน้า 121). กรณีของเลอ 6 ตุลาคมสะท้อนการโต้กลับของพลเรือนวิเศษ, และขณะเดียวกันก็สะท้อนความอ่อนแอของชนชั้นกลาง. ในด้านหนึ่งของพวกเขาท้องการเป็นอิสระจากอำนาจเก่า, ในอีกด้านหนึ่งกระแวง “มวลชน”. ในที่สุดพวกเขาก็ “ยอมรับสภาพที่เลวน้อยกว่าโดยกลับไปสู่การปกครองของทหารและการใช้อำนาจที่เข้มงวดซึ่งแม้ว่าพวกเขาจะไม่เห็นด้วย, อย่างน้อยก็ยังอยู่กับมันได้, ตีกว่าที่จะไปเสี่ยงกับการเปลี่ยนแปลงที่ลบล้าง, ซึ่งกวาดเอาสภาพที่เคยชินและสุขสบายของโลกที่พวกเขารู้จักไปจนหมดสิ้น.” (หน้า 45)

แฟรงก์ เป็นเส้นแดงที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ของเกอร์ลิงเข้าด้วยกันคือความขัดแย้งระหว่างโครงสร้างอำนาจเก่ากับพลังต่าง ๆ อันเกิดจากระบบทุนนิยมซึ่งต้องการเสรีภาพที่แท้จริงของตลาด, ต้องการอิสระของบุคคลที่จะตัดสินใจต่าง ๆ ด้วยตนเอง, ต้องการความขัดแย้งที่เปิดเผยมและการเสนอผลประโยชน์ของกลุ่มต่าง ๆ อย่างตรงไปตรงมาตามกติกา. ในทางเศรษฐกิจสิ่งเหล่านี้มีอยู่ในระดับหนึ่ง แต่ในทางการเมืองปัญหาไม่มีตลาด. จากแนววิเคราะห์ของเกอร์ลิงจึงมองขบวนการนักศึกษาว่าโดยส่วนใหญ่ แล้วเป็นพวกชาตินิยมและเป็นนักประชาธิปไตย. กรณี 6 ตุลาคมเท่ากับกักกันพวกเขาออกไปจากระบบการเมืองของชาติ (ดูหน้า 272-273). ชาติกลายเป็นเพียง “ชาติของมวลพล”, และศาสนากลายเป็นเพียง “ศาสนาของนักต่อต้านคอมมิวนิสต์หัวรุนแรงกึ่งกิตัวโล” (หน้า 156). เกร์ลิงยอมรับว่ามีนักศึกษาที่เป็นชาวลัทธิมาร์กซอยู่บ้าง, แต่พวกนี้ต้องการต่อสู้อย่างสันติ, และถูกทำลายความหวังโดยเหตุการณ์ในปี 2519 (หน้า 273).

จากแนววิเคราะห์ของเกอร์ลิง, เกร์ลิงจึงมองว่าพรรคคอมมิวนิสต์ ไม่ได้มีบทบาทอะไรมากนัก, อย่างน้อยที่สุดก็ไม่ได้เป็นแหล่งที่มาสำคัญของความขัดแย้งที่ดำรงอยู่.

“ในประเทศไทย, พรรคคอมมิวนิสต์เป็นการเคลื่อนไหวของชนส่วนน้อย. การนำของคนไทยเชื้อสายจีนในคณะกรรมการกลาง, หลังจากแยกจากขบวนการคอมมิวนิสต์จีนแผ่นดินใหญ่ในปี 2492 มาตั้งนานแล้ว, สะท้อนให้เห็นต้นกำเนิดทางเชื้อชาติของพรรค.” (หน้า 254) “กระทั่งหลังการปะทะกันในปี 2508 เป็นต้นมา, ซึ่งกล่าวกันว่าเป็นจุดเริ่มต้นของ ‘สงครามประชาชน’, การต่อสู้ด้วยอาวุธในประเทศไทยก็ยังคงมีลักษณะก่อกวนอำนาจรัฐด้วยความรุนแรงมากกว่าที่เป็นการปฏิวัติ.” (หน้า 257)

ด้วยเหตุนี้เมื่อเกิดเหตุการณ์ 6 ตุลาคมขึ้นจึงเป็นโชคที่มหาศาล ของ พรรค คอมมิวนิสต์ แห่ง ประเทศไทย. “เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของตัวเองที่พรรคได้รับผู้สนับสนุนจากฝ่ายซ้ายที่มีการศึกษาในเมืองใหญ่—เป็นส่วนประกอบ ‘ที่ก้าวหน้าและมีลักษณะประชาธิปไตย’ พอดีกับที่พรรคขาดมาตลอดทีเดียว.” (หน้า 273) แต่ก็อย่างที่รังก่อน, หลังจากนั้นไม่นานความขัดแย้งระหว่างนักศึกษากับพรรคคอมมิวนิสต์ก็เกิดขึ้นท่ามกลางความขัดแย้งระหว่างประเทศคอมมิวนิสต์ด้วยกันเอง. เกร์ลิงได้วิเคราะห์เหตุการณ์ช่วงนี้ไว้อย่างเป็นระบบ และละเอียดพอสมควร (หน้า 276-286).

สำหรับผู้อ่านไทยที่สนใจประวัติศาสตร์ และการกลายของการเมืองในประเทศของตน, หนังสือเล่มนี้ไม่ได้ให้ข้อมูลใหม่อะไร. อย่างไรก็ตาม, เกร์ลิงได้ประมวลเหตุการณ์ต่าง ๆ ในระยะสิบปีมานี้ไว้

ก่อนข้างครบถ้วน. คนหนุ่มสาวซึ่งเติบโตและผ่านเหตุการณ์เหล่านี้มาอย่างทุกข์ทรมาน อ่านแล้วก็คงออกที่จะหวงว้าถึงความรู้สึกต่าง ๆ ไปได้. ภาพที่เกอร์ลิงเสนอ คือความ บั่นบ่วน ของ สังคมที่เข้าสู่ยุคใหม่อย่างครั้ง ๆ กลาง ๆ เนื่องจากลักษณะพิเศษของเงื่อนไขทางประวัติศาสตร์.

ลักษณะพิเศษดังกล่าวจะมีจุดเริ่มต้นมาจากหัวเลี้ยวหัวต่อครั้งสำคัญเมื่อประมาณ 100 ปีก่อน คำพูดของพลเอกสายหยุด เกิดผล ซึ่งเกอร์ลิงนำมาอ้างเพื่อให้เห็นปมเงื่อนไขอย่างตรงไปตรงมาที่สุด :

“การ หลบ เลี่ยง ไม่ให้ ตก เป็น อาณานิคม ของ ยุโรป หมายความว่าเราเอาประชาชนของเราเป็นเมืองขึ้นเสียเอง. ระบอบอาณานิคมภายในประเทศอันนี้ได้ก่อให้เกิดความยากลำบากอย่างชัดเจนเมื่อใช้กับชนชาติไทยเอง ... และเมื่อใช้กับเขตที่ไม่ใช่เขตคนไทย, เช่น เขตชาวเขากาตเห็นอ, นโยบายดังกล่าวได้นำไปสู่การกดขี่ของชนเผ่าซึ่งสร้างความเสียหายใหญ่หลวง.” (หน้า 264)

จากนั้นจนจบ, เกอร์ลิงโยงปัญหาปัจจุบันของสังคมไทยเข้ากับขั้นตอนทางประวัติศาสตร์. ประเด็นสำคัญ ๆ หลายอย่างถูกยกขึ้นมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์. เนื่องจากทั้งหมดนี้เพื่อตอบคำถามปัจจุบัน, หลาย ๆ เรื่องจึงเป็นการกล่าวผ่าน ๆ ไป. ประเด็นเหล่านี้, บางทีก็น่าสนใจและน่าอ่านกว่าให้ลึกซึ้งในตัวของมันเอง. ยกตัวอย่างเช่นกรณี 2475, เกอร์ลิงถือเป็นต้นแบบของรัฐประหารในระยะหลัง ๆ (หน้า 60) และไม่ได้วิเคราะห์ปัญหาโครงสร้างหรืออุดมการณ์ของแต่ละฝ่าย

ให้ละเอียด. ถ้าเรานึกถึงเกอร์ลิงว่าระบอบการปกครองไทยหลังจากรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมาได้รับการจัดระบบตามแบบการปกครองอาณานิคมแล้ว, ก็อดที่จะมีคำถามไม่ได้ว่าทำไมฝ่ายปกครองอาณานิคมในประเทศใกล้เคียงจึงมีปฏิริยาต่อวิกฤตเศรษฐกิจไม่เหมือนรัชกาลที่ 7. อังกฤษในพม่าและฝรั่งเศสในอินโดจีนต่างปิดการะวิกฤตเศรษฐกิจให้กับ ชวนา โดยการโหมเก็บภาษีอย่างหนัก, ในขณะที่พระปกเกล้าฯ ทรงเลือกเอาการปลดข้าราชการเป็นทางออกสำคัญ. ผลที่ออกมาคือขณะที่ในประเทศไทยมีการโค่นระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์โดยข้าราชการ, ในพม่ามีขบถชาวนาซึ่งนำโดยชายา ซาน, และในเวียดนามมีการลุกขึ้นสู้ของชาวนาที่เหงื่อและสาตินห์. สาเหตุอันหนึ่งคือรัฐของไทยและรัฐอาณานิคมในพม่า และเวียดนามเลือกทางออกต่างกัน. เป็นเพราะรัฐไทยในขณะนั้นยังถือคติเก่าว่าประชาชนเป็น “ลูกหลาน” จึงไม่อยากจะปิดการะหนักให้มากเกินไป? หรือว่ารัฐไทยยังไม่แข็งแรงพอที่จะรีดเก็บภาษีจากชาวนาได้มากเท่ากับรัฐอาณานิคมที่แท้จริง (และพร้อมที่จะเผชิญกับปฏิริยาของประชาชน)? คำถามเหล่านี้ยังต้องการคำตอบจากการ ค้นคว้าที่ละเอียดกว่าของเกอร์ลิง.

เกอร์ลิงอาศัยจินตภาพเกี่ยวกับระบอบอุปถัมภ์ค้ำจุนมาวิเคราะห์ความขัดแย้งแบบ “แย่งไพร่” กันในหมู่ผู้นำไทย. แต่ยังไม่จินตภาพที่เหมาะสมมาวิเคราะห์ปัญหาของพลังใหม่ ๆ ในสังคมไม่ได้สม่าเสมอเท่ากัน. การมองว่านักศึกษาคับใจเพราะกลัวไม่ได้งานทำในระบบราชการ (หน้า 189) จะเป็นสูตรสำเร็จ, และค่ายเห่กุนจึงฉาบฉวยเกินไป. ใน

4 โดยลักษณะในอุดมคติแล้ว, เจ้าจอมถือประชาชนเป็นลูกหลาน. เงื่อนไขทางวัตถุที่รองรับคตินี้คือข้าวเหล้าหรือผ่อนเบาภาระในการเก็บภาษีหรือค่าเช่าที่ดินในยามที่ยากลำบาก (อ่าน Scott เล่มเดียวกันข้างต้น)

อีกด้านหนึ่ง, เกอร์ลิงไม่เอาค่านิยมแบบหัวหน้าลูกน้องและกลุ่มพรรคพวกมาใช้วิเคราะห์พลังนอกระบบราชการ, อันนี้ทำให้มองข้ามปัญหาในพรรคคอมมิวนิสต์ไปหลายอย่างทีเดียว. ในแง่ถือค่านิยมเก่าแล้ว, พรรคคอมมิวนิสต์รับ “มรดก” ของไทยมากกว่าที่ผู้สังเกตการณ์หลายคนจะมองเห็น.

แง่คิดสำคัญ ๆ บางอย่างของเกอร์ลิงไม่ใช่เรื่องใหม่เสียทีเดียว เช่นเรื่องประเทศไทยกับลัทธิอาณานิคมนั้น, เบเน แอนเดอร์สันก็เคยตั้งข้อสังเกตมาก่อนแล้ว,⁵ และเกอร์ลิงเองก็อ้างถึง. ความสัมพันธ์แบบพรรคพวกและการอุปถัมภ์ค้ำจุนในวงราชการก็เคยมีการวิเคราะห์ในระดับจุลภาคไว้แล้ว โดยเจมส์ สก็อต.⁶ สิ่งที่เด่นในงานของเกอร์ลิงคือการเอาแนวคิดเหล่านี้มาประสานกัน เพื่ออธิบายปัญหาของทั้งระบบสังคมไทย.

เกอร์ลิงวิจารณ์สังคมไทยไว้อย่างทั่วถ้วน, วิจารณ์ตั้งแต่ฝ่ายปกครอง, สมาชิกสภาผู้แทนมาจนถึงพรรคคอมมิวนิสต์. น่าเสียดายที่แฝงไว้ด้วยความหวังดี,⁷ แต่ก็ไม่ขึ้นชมคนแทนกันอีกต่อไป. งานชิ้นนี้นับว่ามีลักษณะเป็นตัวแทนของนักวิชาการระ

วันตรุ่นหลัง ๆ ที่สนใจประเทศไทย. เป็นรุ่นที่มีอิสระจากนโยบายต่างประเทศของสหรัฐว่า ในภูมิภาคนี้, ขณะเดียวกันก็ถูกทำให้สมกลอย่างฉับพลันโดยการทะเลาะเบาะแว้งกันเองของประเทศสังคมนิยมและความล้มเหลวของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย.

ในแง่หนึ่ง, เกอร์ลิงได้ให้แง่คิดกับคนใจร้อนทั้งหลายว่าปัญหาทั้งปวงที่พวกเขาพยายามต่อสู้ ไม่ใช่สิ่งที่จะจัดให้หมดไปได้ในช่วงเวลาจากคำไปรุ่ง.

“อดีตของ ประเทศไทย สะท้อน อยู่ใน ปัจจุบัน ของตัวเองมากกว่าสังคมอื่น ๆ ส่วนใหญ่. ฉะนั้น, การที่จะเข้าใจลักษณะสังคมและการเมืองสมัยใหม่ของไทย ความรู้ในประวัติศาสตร์ไทยจึงเป็นสิ่งที่ไม่ขาดไม่ได้.” (หน้า 19)

แต่ในอีกแง่หนึ่ง, งานของเกอร์ลิงก็สะท้อนว่าอดีตที่ครอบงำปัจจุบันอยู่นั้นเป็นที่มาของปัญหามากมายหลายอย่าง. ชีวิตของประชาชนหนึ่งก็คล้ายชีวิตของคน ๆ หนึ่ง, หากถูกผูกมัดอยู่กับอดีต, ไม่ว่าจะเป็นอดีตที่รุ่งโรจน์หรือล้มเหลว, การก้าวรุดหน้าไปย่อมเกิดขึ้นได้ยาก, หรือเกิดขึ้นไม่ได้เลย.

เสกสรรค์ ประเสริฐกุล
มหาวิทยาลัยคอร์เนลล์
ฤดูใบไม้ผลิ ค.ศ. 1983

5 Benedict Anderson, STUDIES OF THE THAI STATE : the State of Thai Studies, in Eliezer Ayal, ed. THE STUDY OF THAILAND (Athens, Ohio : Ohio University, Center for International Studies, 1979).

6 James Scott, COMPARATIVE POLITICAL CORRUPTION, (Englewood Cliffs : Prentice-Hall, 1972), Chapter 4.

7 สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างวิชาการตะวันตกที่เกี่ยวกับ เมืองไทยกับนโยบายต่างประเทศอเมริกันอ่าน Peter Bell, “WESTERN CONCEPTIONS OF THAI SOCIETY : The Politics of American Scholarship,” Journal of Contemporary Asia, 12,1 (1982).